

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzendő.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Dr. Berde Áron**; **Girsik János**, **Szabó Sámuel**, **Szentgyörgyi József**, **Vörös Sándor**
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: A talaj feladata, keletkezése és nemei. Fekete Lajos. — A szőlő válogatásáról és kitéréséről. Mórágyl István. — Tartson-e juhokat a kis birtokos gazda? Pálffy Dénes. — Pályázat kolos-monostori alapítványi és szabad helyekre. — Pályázati hirdetmény. — Egyveleg: Lapunk érdekében. Egyleti tisztelgés. Vándortanári uti terv. Május havi meteorológiai észleletek. — Vidéki gazd. tudósítások: Fogaras, Szilágy-Somlyó. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések.

A talaj feladata, keletkezése és nemei.

Kedves olvasó! Kétségkívül tudod, hogy azon véghetetlen sok apró földes, homokos és televényes anyagot, mely a szárazföld legfelső rétegét alkotja és melyet te ekével, ásóval és kapával megdolgozni szoktál, — mely növényeid gyökereinek lakást és táplálékot ad a gazdasági tudományban talajnak nevezik. Bármily igénytelen, megvetett és lábbal taposott is ezen tagja a természetnek, mégis fontos, végtelen fontos szerepet jutott annak; ez az alapja minden szerves életnek, mely nélkül a fennhéjázó ember nem létezhetne! A művész elragadó alkotásai, a költő halhatatlan eszméi, az államférfi bölcsesége, a tudós nagyszerű felfedezései: csak végső, még az ember által elérhető láncz szemét képezik a tények és tünemények azon lánczolatának, melynek alsó részét, mint talajt, lábunkkal tapodjuk s melynek további folytatása mind lefelé, a tudatlanság homályába, vész el; mert túlterjed az emberi elme látkörén. A mint az ember állat és növény nélkül s a mint az állatország növényország nélkül nem létezhetne, épen úgy elképzelhetetlen a növények létezése: talaj és légkör nélkül.

Hiszzen tudod kedves olvasó, hogy a növény a légnek közel $\frac{1}{2}$ százaléknyi szénvartartalmából nyeri azon nagymennyiségű szénnyel, mely teste súlyának körülbelül felét teszi ki s mely elégségnél a lég élelyével megfejlesztés mellett újból szénsavvá egyesül. A növény testében ezen kívül a víznek elemeit: kőnényt és élelyt és ezen kívül kevés lé-

gényt is találunk. De ha a növényt elégetjük, egy-két s néha több százalék hamu marad vissza, mely oly sókból áll, melyeket a növények csak a talajból nyerhetnek.

Ezek az u. n. hamualkatrészek, melyek a talajból vízben feloldva jutnak a növénybe s annak életműködéséhez elkerülhetlenül szükségesek. Ezeket egyszersmind talajitápanyagoknak is nevezzük.

A talaj egyik főfeladata, ezen anyagokat tartamosan szolgáltatni a növényeknek.

A talaj további feladata, hogy a légből eső, hó s más u. n. csapadékok alakjában kapott vizet, legalább nagyobb részben lefolyni, gyorsan a föld mélyébe szivárogni ne engedje, hanem huzamos ideig visszatartsa a növényzet számára.

Végre feladata még a talajnak, a gyökereket a hőmérsék gyors és éles változásai ellen megvédelmezni.

A mint alább látni fogjuk, a növényzet maga is hatalmasan segíti a talajt arra, hogy fennebbi feladatainak tartósan megfelelhessen.

Ha a talaj születését, keletkezését szemmel akarjuk kísélni, a kösziklás hegyek közé kell indulnunk.

Némely szilárd kődarab, ha néhány évig a levegőn van, úgy szétmorzsolódik, mint egy földgöngy, mely tavasszal fölenged s egy rugásra ezer darabra hull szét.

Tudod kedves olvasó, hogy a vas szerszám, ha víznek s légnek ki van téve, megrozsdásodik, azt is tudhatod, hogy az erős boreczet némely követ meglágyít és részben felold; a kén-savnak és a választó víznek majd minden szikla enged, mert azok a szikla egyes ásványait feloldani képesek; jól ismered kedves olvasó a víznek azon hatását, hogy a téglát előbb-utóbb, kivált ha nincs erősen kiégetve, végre szétáztatja; ép úgy ismeretes előtted, hogy a téglába és kőbe beszivárgó víz, ha télen megfagy, azt szétrepeszti s az felengedés után, tavasszal, szét hull.

Ha nincsenek is a légben s vízben oly erős savak, mint a

kénsav (vitriol olaj), választó víz stb., de ott van a lassan, de biztosan ható szénsav, ott van az éleny, ott van a víz, működik télen a fagy, nyáron a meleg stb., melyek a kőzetek felületét megváltoztatják, szétporlasztják, földessé teszik, szóval talajt alkotnak belőle.

Némely sziklanemet, pl. a mészkövet, a víz lassanként felold és magával viszi; de a benne levő idegen anyagok, milyenek az agyag, homok és vas-éleg, hátramaradnak s habár vékony talajréteget alkotnak.

Ezen folyamatokat együttesen a kőzetek vagy is sziklanemek elmállásának szokás nevezni. Ezen úton származik a kőzetekben nagyon elterjedett földpát ásványból az agyag, mely kisebb-nagyobb mértékben minden talajban jelen van.

De némely ásvány pl. a csillám nagyon nehezen, más pl. a kvarc vagy kovacsó épen nem enged, sem az élenynek, sem a szénsavnak és ha a kőzet többi ásványai elmállnak is, ezek csak töredékekben hullnak szét és mint kavics és homok foglalnak helyet a talajban.

Az elmállás gyorsasága oly különböző, hogy míg némely kőzetből egy-két évtized alatt néhány centiméter mély talaj képződhetik, másoknál erre századok, sőt tán ezredek szükségesek.

Kavics és homok minden nehezebben málló kőzetből keletkezhetik, hegyoldalokon való lehömpölygés, csuszás és különösen hegyi zuhatagok és sebes folyók által való összedörzsölés által. A homokot a hegyes vidékekről lehozott földes iszappal együtt a vizek áradások alkalmával partjaikon lerakják, sőt ha tavakon folynak keresztül, ezeket lassanként ki is töltik.

Azon talajt, a mely képződési helyén van, azon sziklán fekszik, melyből keletkezett, eredeti talajnak, ellenben azt, melyet a vizek a hegyoldalokról lemostak és a völgyekben és az alvidéken újból letelepítették, letelepedett vagy másodlagos talajnak nevezik.

Az így létre jött ásványi talajt, a sziklának a léggel nemzeti gyermekét, nem hagyhatja a jó természet az ő éktelen kopárságában, hanem szépen felöltözteti azt, virágokkal himzett zöld ruhába. E ruha eleinte igen szegényes és szakadozott foszlányokból áll, melyeket apró zuzmók és mohok képeznek, melyek között és melyek felett később füvek, zöltek, kórós növények; később bokrok vagy cserjék telepednek le; míg végre, a hol a lég nem nagyon száraz, a fáknak a szél és madarak által oda vitt magvaiból hatalmas fák fejlődnek, melyeknek előbb-utóbb sikerül a tért az apróbb növényektől elfoglalni s erdőkké egyesülni.

De a míg a dolgok ennyire fejlődnek, a talaj minősége is sokat változik. A növényeknek évenként elhaló teste, a bokroknak és fáknak évenként lehulló lombja lassanként elkorhad és fekete barna, szénben gazdag, részint rostos, részint igen finom poros, könnyű anyag származik belőle, melyet humusznak vagy televénynek neveznek. Ennek az anyagnak csak 2—10 százaléka, származik eredetileg a talajból, t. i. az, a mi élegetése után, mint hamu marad hátra; a többi szénből

és víznek elemeiből áll. A szén pedig, a mint már mondván volt, a lég szénsava, a vizet a légköri csapadékok szolgáltatják.

S miután a humusz vagy televény is a talaj többi alkatrészeihez csatlakozik, ez által a talaj vastagodik. A talaj alkatrészei tehát nem csupán az ásvány, hanem, bár kisebb részben, a növényországból is származnak.

De nemcsak növényi anyagokból, hanem az állatiakból is humusz lesz és a mezőgazdaságban különösen a mezőre kihordott állati trágyából jelentékeny mennyiségű televény származik, mely a talajt áthatva annak setétebb szint kölcsönöz.

A humusz mennyisége a talajban az ásványi anyagokéhoz hasonlítva igen különböző s rendszeren csak kevés százalék; de némely esetben a talaj termőrétegét, pl. leszáradt tőzeges helyeken stb. majd csupa humusz képezi. Az ily talajt humusztalajnak nevezik.

Néhol a talajt csupa homok, másutt majd tiszta agyag alkotja. Előbbit homoktalajnak, utóbbit agyagtalajnak mondjuk.

Mész-kösziklákban fekvő talajban néha természetesen sok mészkömrzsalék van s azonkívül az agyagos részeket is áthatja a mézspór; ez a mézstalaj. Végre némely anyagot minden legkisebb részecskéjében úgy áthat a finom mész, hogy a két anyagot egymástól csak vegyi úton lehet elválasztani s emellett a talajban mészkőtöredékek még sem fordulnak elő. Ezt márgatalajnak nevezik.

Természetesen ezen talajnemek különböző fokban lehetnek egymással vegyítve, ily vegyítékek vagyis keverékek pl. az agyagos homok, homokos agyag, homokos márga, televényes agyagtalaj stb.

Selmeczbánya.

Fekete Lajos.

A szőlő válogatásáról és kitöréséről.

Küszöbén állván a szőlőmivelés emez igen fontos munkájának, nem lesz talán érdektelen a t. szőlész közönség előtt erről egy kis eszmecserét folytatni.

A szőlő válogatás vagy kitörés vidékenként gyomlálás és fattyazásnak*) nevezett munka alatt azt értjük, midőn mi a termést nem hozott vagy a művelet módokhoz mért felesleges hajtásokat (nyeleket) fiatal zöld korukban kézzel letörjük, eltávolítjuk.

Hogy a válogatás mily kiválólag fontos szőlészeti munka azt már annak céljából, melyet ez által elérni akarunk s rendszeres kivitele mellett el is érhetünk, eléggé világosan láthatjuk. A válogatás célja ugyanis:

1. Hogy a szőlőnek a metszés alkalmával adott alakját illetőleg a létesített művelet módott fentartsuk;

*) Miután a „válogatás vagy kitörés“ elnevezések e munkának lényegéről elég tiszta fogalmat nyújtanak, ezért én ezen munkára nézve csak is ezeket tartom helyesen használhatóknak, míg a „gyomlálás, fattyazás“, miután az eltávolítandó hajtások sem gyom-, sem fattyuhajtásnak nem mondhatók, helytelen s kiküszöbölendő elnevezések.

2. hogy a szőlő tápanyagait okszerűen felhasználjuk, azaz azt úgy a szőlő idej termésének, mint a jövő évi termést biztosító ugar-vesszőknek tökéletes kifejlesztése és megérlelésére fordítsuk, vagyis ne hagyjuk azt termést nem hozott, egyébként is felesleges hajtásokra szükségtelenül elpazarolni.

A válogatás idejére nézve megjegyzendő, hogy azt lehetőleg korán vagyis akkor eszközöljük, midőn a termést már jól fel lehet ismerni, azaz midőn a nyelek 25—30 cm.-re megnöttek, mert a válogatásnak későbbre halasztása több tekintetben hibás és káros eljárásnak mondható és pedig:

1. Mert a szőlő későre gyomlálván, sok tápanyagot használ fel hasztalanul a felesleges s ennélfogva letörendő vesszőkre, míg ellenkezőleg azt az idej és a jövő évi termést biztosító vesszőinek fejlesztésére fordíthatna volna.

2. Mert a főntebbi mellett a tőke erejét szükségtelenül fogyasztottuk.

3. Káros azért, mivel egy, már elbokrosodott, megfásult vesszőjű tőke válogatása a napszámos részéről sokkal több figyelmet és ügyességet feltételez s legalább háromszor annyi időt, munkát és kiadást igényel, mint a kellő időben eszközölt válogatás.

Összefoglalva ezen, a korai válogatás mellett röviden felhozott okokat, úgy hiszem elég világosan kitűnik annak czél-szerű és előnyös volta, főleg ha ehhez még hozzá gondoljuk azt is, hogy vannak még olyan gazdák is, kik akkor válogatják meg szőlőjüket, midőn az össze-vissza nőtt s térdig érő gyommal van borítva. Ez azután már netovábbja a szőlő okszerű kezelésének s bámulni lehet az ily szőlős gazda leleményes eszejárását, hogy egy csapásra 3—4 szőlőmunkát is képes végeztetni, t. i. válogat, kötöz, csonkázatot s e mellett még gyomlálást is, mert kapálni az ily gyomokkal benőtt talajt tapasztalatból tudja, hogy nem jól lehet, mivel a rávágott kapa csak úgy nem hatolhat bele, mint egy jóra való juhászbundába.

Hogy azután az ilyen szőlőben mily jól virágozhatott el a szőlő, (főleg ha akkor esős idő járt), mennyire fejlődhetett a fűrt, azt tovább fejtegetni, úgy hiszem, felesleges. De meg azt tartom ahhoz sem kell kommentár, hogy mennyire csalódott az ilyen gazda helyesnek vélt számításában, mert ezen összesített munka mellett, hogy az időjárás s a munkások ügyetlensége stb. miatt tömérdek kárt szenvedhetett, még bizonyára két-háromszor annyi kiadásába is került, mint ha azt egyenként kellő időben végeztette volna.

De térjünk a válogatás módjára. A válogatás kiviteli módja a szőlőművelési módok szerint igen különböző, minket azonban főleg a karikás művelésmód érdekelvén, jelenleg csak ennek válogatási módjával foglalkozunk.

Mielőtt azonban tüzetesen a tárgyhoz szólhatnánk, meg kell jegyeznem, hogy rendszeres válogatást csak úgy lehet folytatni, ha azt rendszeres metszés előzte meg, miért is meg kell említenem, hogy én a válogatást itt oly tőkére vonatkoztatom, melynél egy tavalyi volt ugar csapon, ez idén már 2 éves fűn 2 karikára hajtott vessző van, e mellett egy 1' hosszúra hagyott (éves vessző) ugarcsap és végül 2 egyszemes tartalék csap hagyott. Hogy még jobban megértsük a dolgot, hozzá kell ten-

nem, hogy ezen felsorolt részek mind külön állanak s váltó rendszerben kezeltenek oly formán, hogy az idén magukat kitermő karikák azon czombbal együtt, melyen nyugszanak, többléltávolítatnak; az ugarcsapból ez idén nevelendő két vessző jövőre adandja a két karikát; az egyik tartalék csap pedig ismét 1' hosszú ugarcsapra fog metszteni, a másik rezerv csap pedig ismét csak egy szemes tartalék csapra hagyatik. A ki az általában divatozó közönséges karikás művelésmódot ismeri, gyakorolta, az rajz nélkül is (mit a tárgy megvilágosítása miatt sajálatomra ide nem függeszthetek, mert metszetekkel még nem rendelkezünk) megérti ezen művelésmód lényegét s azon különbséget, mely a régi karikás művelésmódok között létezik s ha még felette gondolkodik, át fogja látni azt is, hogy ezen leirt művelésmód főleg három szempontból bir előnnyel a régi felett. t. i. 1., hogy ezáltal a termés a földhöz közelebb hozható; 2., a több éves fa s czomb soha fel nem ugrik és 3., hogy a czomb el nem vénül; a mely, úgy az idej termés, mint a jövő évi termést biztosító ugarvesszők kellő megérlelése és kifejlesztésére nem különben a tőke termő erejének fentartására nézve kedvező állapot, csakis ezen való rendszer szerinti művelésmód által érhető el.

Nem tartván szükségesnek e tárgyat tovább fejtegetni, térjünk már most az említett karikás művelésmód válogatására, mely következőképpen eszközöltek.

1. Mielőtt a tőke megválogatásához fognánk, magunk köré kell tekintenünk, hogy nincs-e üres hely, melyet új tőkével pótolnunk kell, hogy így a hajtáshoz szükségeltető vesszőt most a válogatás alkalmával már kijelöljük, illetőleg le ne törjük.

2. Kiszemelvén a hajtásra szánt vesszőt, a karikák meggyomlálásához foghatunk, mire nézve az az általános szabály, hogy mindazon hajtások, melyek termést nem hoztak kivételével, mindegyik karika kiindulási pontjához legközelebb álló egy-egy hajtásnak, (melyek a jövő évi termés biztosítása végett meghagyatnak) letörendő. Azon esetben azonban, ha a karikán sok ily termést nem hozott nyelek lennének, úgy csak annyit szabad közülök eltávolítani, hogy a karika tulkopaszszá ne tévessék, mert a levélzetre, mint a szőlő tápanyagainak áthasonító szerveire, a szőlőnek nagy szüksége van.

3. A karika megválogatása után áttérünk az 1' hosszú ugarcsap megválogatására. Az ugarcsapon mindig csak 2 vessző és pedig ha csak lehet, mindig a két legfelső hagyatik meg, hogy így ezek őszig jól megérett, kifejlesztett karikának való vesszőt szolgáltatassanak. Több vesszőt az ugarcsapon hagyni nem tanácsos, mert akkor ezen cél bajosan volna elérhető s csakis ritka kivételképen igen erős tőkénél; — akkor volna 3 hajtás meghagyható, ha a karikák silányan mutakozó termését ezzel pótolnunk kellene, ily esetben azonban ezen harmadik legalsó hajtás a szőlő elvirágzása után a termés felett 3—4 levéllel visszaacsipendő s ily állapotban (körülbelül 1 1/2' hosszúságban) ismételt bekurtítások által vissza tartandó, ne hogy az a másik két hajtás rovására fejlődjék.

4. Végül következik a két rezerv csap meggyomlálása, melyek mindegyikén egy-egy hajtást hagyunk, melynek megtörténtével minden egyéb hajtást többléltávolíthatunk.

Magától értetődik, hogy azon esetben, ha ugar- és tartalécsapunk a metszés alkalmával, bármik miatt hagyható nem lett volna, akkor most a gyomláláskor van ideje annak, hogy azokat a töből kijött alkalmas hajtásokból pótoljuk.

Ezen meghagyott vesszők további kezelése röviden abban áll, hogy a válogatás után ugy a karikák, mint az ugarcsapokon meghagyott hajtások (magfák) szél általi letörés ellen megvédendő egy laza kötelekkel láttatnak el.

Közvetlen a szőlő elvirágzása után a karikákon levő termő nyelek a termés felett 2—3 levéllel, a tartalék-csapok hajtása pedig 2—2 1/2' hosszúságban vissza csonkáztnak.

Nem áll szokásban, hogy én valakire saját nézetemet rákényszerítem, de azért azt hiszem, hogy a szőlőnek ily módon kezelése mellett elég van téve ugy a jelen év termésének, mint a jövő évi termés biztosításának s merem állítani, hogy ezen a töke erejével gazdálkodó eljárás mellett nem jutok azon szőlős gazdáknak sorsára, kik helytelen metszés és válogatás miatt borukat legtöbbszörre venyige s kiveszett vőn tökéek alakjában szállítják haza s egy-egy tulbő szüret után (melyben a rossz minőség mellett nincs sok köszönet) járó sok silány szüret alkalmával mindig csak a következő év termésének reményével biztatják magukat.

Midőn egy szőlőben legelőször láttam 3—4 czombon 4—5 karikát, önkénytelenül eszembe jutott a Zalamegyében látott helytelen tengeri termelés módja, hol részint a termés biztosítása, részint némi takarmány nyeres szemponyjából egy-egy fészekben 5—6 szál tengerit is a csőképzés idejéig felhagynak nőni, a mikor is a csövet nem mutatókat eltávolítják. Hogy az ily tengeri termelés mellett a zalai ember sok kórót s kevés magot kap, azt könnyen beláthatni, de ép ugy bizonyos az is, hogy a ki szőlőjén sok fát termel, csak kevés bort fog szűrhetni.

Valamint azonban a zalai földmivest nehéz az ő, atyai hagyományként reá maradt, helytelen tengeri termelési módjáról leszoktatni, ugy hiszem ép oly bajos az erdélyi kis szőlős gazdát természetét biztosítani vőlt sok czombos és karikás műveletmódjának elhagyására bírni, mert egyiknek sincs fogalma tenyészített növénye élettanáról s így erősen ragaszkodik ferde okoskodásán alapult eljárásához, mely folyton azt sugja fülébe, hogy minél több karika, annál több termés.

Vajha ezen pár sorommal legalább annyit érhettem volna el, hogy szőlős gazdáink megkísérlenék a két karikás műveletmódot s a szőlő rendszeres gyomlálását, s ha nem több, legalább csak 3—4 sort vennének ily kezelés alá, hogy ily tapasztalatára jönnének a czélszerűbb eljárásnak, mit követvén, maguknak több hasznot és jobblétet biztosíthatnának, mit tekintve a szőlőművelő fáradságos munkáját s sok bajjal s elemi csapásokkal küzdését, valóban megérdemelve! (Közérdek.)

Nagy-Enyed.

Mórágyi István

Tartson-e juhokat a kisbirtokos gazda?

Megjelent az e című cikk az „Erdélyi Gazda” f. évi 20. számában, a melynek felfogása nézetem szerint téves, mert nem az élet emberét, hanem az eszményi világban élő

mutatja. Czikkirő ur magát székelyföldinek mondja, de ugy vélem, nem ismeri a székelyföldi viszonyokat, nem tudja, hogy itten a nép főruházatját a juh adja, ennek gyapjából készíti az asszony a posztót, melyből ruhái készülnek; bőréből a falusi szőcs a bundákat és kucsmákat, melylyel a hideg ellen védi testét; ha nem tart juhokat a kis birtokos, miből állja ki öltözékét? tán külföldi gyárakból hozatva azt, olcsóbbba kerül, mint így télen által feldolgozva ruházatnak a családtagok által? A míg szükségleteinket önerőnkön kiállíthatjuk, ne keressük azokat másutt. A fentnevezett cikk írőja (kit nincs szerencsém esmerni) a kárt és hasznot nem ottan keresi, hol az tényleg van, megnyirja a juhokat kétszer, pediglen minálunk csak egyszer szokták azt tenni, éven át ugyszólva meg sem feji, pediglen a fő súly a sajt készítésre van fektetve; mert május 1-től október 7-éig kapunk minden fejős juh után 16 régi (32 latos) fontnyi jó minőségű sajtot, az ordát nem említem; mert ha azt a majorosoknak hagyjuk, ugy ezen időre nekik semminemű fizetés nem jár, még sóval is ők látják el a juhokat. Minálunk egy egészen külön rendszer van a juhok teje kezelésében: ugy a kis, mint nagybirtokosoknál az hasznobérbe adatik vállalkozóknak, kik a juhnyáját átveszik május 1-ső napján és fejik a juhokat október 7-éig, adnak minden tejelő juh után 16 font sajtot, ezen sajt megér 3 frtot, a gyapju 1 frtot, a bárány 1 frtot és így a brutto bevétel egy juh után teszen 5 frtot, telelést és gondozást tegyük 2 frtra, mégis marad minden juh után tiszta jövedelem 3 frt. Nem tudom miért ne tartana ilyen viszonyok közt a kis, ugyszintén a nagybirtokos is juhót?

Egészen más volna, ha czikkirő ur a métely által okozható károkat venné tekintetbe, ezek lényegesek, egész vidék juhállományát tönkre teszik, de ezen segít az életmes nép: a mételyes juh rendszeren jól meghizik őszire és ekkor eladják mérszárosoknak kivágni, vagy faggyúnak kifőzni, így sem marad kárban. Tudok egész vidékeket, a hol mindig eladják ősszel a juhokat és újévtől tavaszig újból másokat vesznek, de a juhtartással fel nem hagynak; mert az fő életszükségletüket képezi. Felemliti czikkirő ur a drága legelőt a nyomáso, a mely nyomást sokkal jobban lehetne értékesíteni takarmány-termeléssel, csak hogy ahoz tagosított birtok, rendes váltó-forgás és még akkor is jó talaju föld kell; mert mindezek nélkül nem lehet eltörölni a fekete ugart. Említi, miszerint a juhtrágya elhull a legelőkön, hasztalanul a trágyázatásra nézt; — igaz, de mindig a legelőn marad; mi ma káromra történik, az holnap — midőn az én földemen fekszenek a juhok — hasznomra válik.

Tartson tehát juhokat a nagy- és kisbirtokos, ugy a nem tagosított, mint tagosított birtokokban!

Tarcsafalva.

Pálffy Dénes.

145. szám.

1882.

Pályázati hirdetés.

A kolozs-monostori m. kir. gazdasági tanintézetnél az 1882/83-ik tanévre az I-ső éves tanfolyamban nyolcz állami alapítványi ösztöndíjas és négy szabadhely megürülvén, ezeknek betöltésére ezennel pályázat hirdettek.

Ezen helyek elnyeréséért való folyamodványok a következőleg szerelendők fel.

I. Az állami alapítványi ösztöndíjas helyeket illetőleg:

Ezen helyeket az alapítvány értelmében kizárólag csak az erdélyrészi megyékben született, iskolai tanulmányaikat sikerrel végzett, vagyontalan ifjak nyerhetik el. Az ösztöndíj áll: teljes élelmi ellátásból, az intézetbeni lakás, fűtés és világításból, a folyamodó által hozandó ág és törülközőneműek mosatásából, esetleg ingyenes gyógykezelésből és a tanévek alatt tandíjmentességéből.

Az ezen helyekért való bélyegmentes folyamodványokhoz melléklendő:

1. Iskolai bizonyítvány legalább 6 gymnasiumi vagy 6 reál, vagy 6 polgári iskolai osztályról, vagy a középfoku kereskedelmi iskola (Budapest, Brassó, Debreczen, Kolozsvár, Székes-Fehérvár, Temesvár) végbizonyítványa. Több osztályt vagy érettségi vizsgát felmutatók előnyben leendenek.

2. Keresztelő levél, a születési hely s legalább betöltött 16 éves kor igazolására.

3. Szegénységi bizonyítvány.

4. Orvosi bizonyítvány az egészséges, ép testalkat igazolására.

5. Szülői vagy gyámi nyilatkozat, hogy a folyamodó részére a szükséges kerti kézi eszközök (kés, olló, körülbelül 4 frt érték) beszereztetnek s 5 frt biztosíték érette letéttetik. E biztosíték a tanulónak a pálya végeztével vagy egészen, vagy a rontási érték letudásával visszaadatik.

II. Az intézeti szabadhelyeket illetőleg:

Ezen helyek élvezetében az erdélyrészi megyéken kívül születettek is részesülhetnek. A szabadhely áll havi 18 frt élelmi költség lefizetése mellett ugyanoly ellátásból, mint a minőben az ösztöndíjasok részesülnek.

Az ezen helyekért való 50 krral bélyegelt folyamodványokhoz melléklendő:

1. Iskolai bizonyítvány, mint fennebb.

2. Orvosi bizonyítvány.

3. Szülői vagy gyámi nyilatkozat, hogy a folyamodóért a fentebbi szükséglet beszerzésén s a biztosítékon kívül havi élelmi pénz előlegesen s a félévénkénti 10 frt tandíj pontosan fog fizettetni.

Ezen ügyben való folyamodványok f. évi július hó 15-éig a m. kir. gazdasági tanintézet igazgatóságához Kolozs-Monostoron (u. p. Kolozsvár) benyújtandók.

Ez alkalommal egyttal tudattatik, miszerint a tanintézetre kül-hallgatók is felvétetnek s számukra a beiratkozási határidő f. év október 1—10-ig tart.

Az intézeti „Szabályzatok“ kívánatra megküldetnek.

Kolozs-Monostor, 1882. év május hó 25-én.

Vörös Sándor, igazgató.

Pályázati hirdetés.

A vas megyei gazdasági egyesület 10 drb arany jutalmat tűz ki egy cikksorozatára, melyben legfeljebb 1 nyomta-

tott ivnyi terjedelemben az istálló trágya czélszerű kezelése, népszerű modorban ismerttetik. A cikksorozatnak a kisbirtokosainknál eddig szokásos kezelés ferdeségeire tekintettel kell lenni és fejtegetései körébe mindazon állati és növényi hulladékokat, melyek egy kis gazdaság és háztartás körében gyűjthetők s akár az istálló trágya szaporítására, akár külön póttrágya készítésére felhasználhatók, fel kell vennie; kiterjeszkedvén még azon póttrágya szerekre (gipsz, csontliszt) is, melyeket a trágya hatásának emelésére, vagy önállóul trágyapótlékkul az egyszerű földmives is használhat és melyek nálunk is könnyen megszerezhetők.

A pályaművek tisztán írva, legkésőbb Junius hó 30-áig a vas megyei gazdasági egyesület elnökéhez Szombathelyre címezve beküldendők. A szerzők nevei jelíges levélkébe zárva csatolandók. A pályázat eredménye az „Egyesületi Értesítő“ junius havi számában fog közlé tétetni. Birálókul az egyesület földmívelési és állattenyésztési szakosztályának elnökei kérettek föl. A legjobbnak talált mű az „Egyesületi Értesítő“-ben fog közöltetni és az egyesület fenntartja magának a jogot azt külön lenyomatban is kiadhatni és tagjai között kioszthatni. A pályázatnál dicséretre méltott mű szerzője, ha az egyesület czélszerűnek vélné azt is lapjában közölni, megfelelő tiszteletdíjban fog részesítettetni.

Szombathelyen, 1882. ápril 10-én.

Az igazgató választmány megbízásából

Bertha György, s. k.

e. titkár.

EGYVELEG.

* T. olvasóink érdekében a mai számon kezdődőleg intézkedtünk, hogy harminez reánk nézve fontos vásárnak heti középárjegyzékét közvetlenül, pontosan és gyorsan közölhessük; mely táblázat lapunk utolsó oldalán foglal helyet. Egyidejűleg az „Üzleti szemle“ rovatot lényegesen megrövidítjük, nem közölve abban egyebet, mint a budapesti s bécsi legújabb minimális és maximális gabonaárakat és mindkét piacnak barom- és sertésvásárait.

— Egyleti tisztelgés. Egyletünk elnöke nmlgu Báró Kemény Gábor ur az erdélyi ev. ref. egyházkerület most folyó közgyűlésén elfoglalván főgondnoki székét; tagjaink is megragadták az alkalmat, hogy hódoló tiszteletüknek kifejezést adjanak. A tekintélyes küldöttséget alelnök Báró Bánffy Ádám vezette, magvas beszéddel üdvözölvén a népszerű ministert és szeretve tisztelt elnököt. Báró Kemény Gábor rövid szívélyes válaszában mondott köszönetet és mintegy bocsánattal kért, hogy jelenlegi bokros elfoglaltsága miatt az egyleti ügyekkel nem foglalkozhatik, de egyszermint kilátásba helyezte, hogy 1—2 hét múlva visszatér és akkor „egészen a miénk lesz.“ A küldöttség lelkes éljenzéssel fogadván a nagybecsű ígéretet, rövid magántársalgás után távozott. —

— A szőlő gyomlálás válogatás és zöld oltási műveletekre kiküldött vándortanárn Fekete Pál, a

következő úti terv szerint fogja működését végezni. Junius 1—5 2-ik Nagyvárad, junius 3 Békés-Gyulába, junius 5 Békés-Csabán a békésmegyei gazdasági egyletnél, junius 7 Aradon, junius 8, 9, 10, 11, 12 Arad hegyalján Paulis, Ménes, Gyorok, Magyarát és Pankotán; junius 14 Lukarecz, junius 15 Rékás, Temesmegye, junius 17 Szeged, junius 19 Kun-Félegyháza, junius 21—22 Kecskemét, junius 23—24 Nagy-Körös, junius 25—26 Czegléd, junius 28—29 Debreczen, július 1—2 Szilágyosmlyói gazdasági egylet, július 4 Alvincz, Borberek a székesmtyei gazdasági egyletnél, július 6 Maros-Ludas gróf Andrási Gyulával.

— Május havi meteorologiai észleletek. A kolos-monostori állomás észleleteiből közöljük az május havi összevont adatokat, u. m. légayomás (tengerszintre redukálva) középpátlaga 759.7, legmagasabb május hó 28-án 766.7, legkisebb május hó 19-én 748.7 millimeter, középhőmérséklet C° 14.0, legmagasabb május hó 8-án 28.4, legkisebb május hó 18-án 5.5. A párayomás átlaga 8.0 millimeter, a légnedvesség százalékának átlaga 68. A napontai 3-szori észlelésnél előfordult: szélesend 0 szer, szél 93-szor, ugyanis északi szél 14-szer, északkeleti szél 8-szor, keleti szél 13-szor, délkeleti szél 5-ször, déli szél 2-szor, délnyugoti szél 13-szor, nyugoti szél 24-szer és északnyugoti szél 14-szer. A csapadékos napok száma tett 12-öt, hó volt —, jég 1, égháboru 3 napon, összesen 143.1 millimeter csapadék volt e hónapban, legtöbb 20-án, azaz 28.7 millimeter.

A budapesti központi időjelző állomás jóslatai közül, — melyek az erdélyi gazd. egylet bel-monostorutczai irodájánál láthatók — május hóban egészen teljesült 90%, részben teljesült 7% és nem teljesült 3%.

VIDÉKI GAZDASÁGI TUDÓSÍTÁSOK.

Fogaras, 1882. május 28.

A három fagyos Szent után elmúlt hát Orbán napja is, a nélkül, hogy a hóval tövig borított déli Kárpátok Fogarasmegyére a legkisebb fagyot is hoztak volna. Havasaink ma már tarkállanak, mintán a kedvező időjárás folytán a hőmérő Reamur szerint 18 fokra hágott fel; naponta meleg esőink vannak égháboru, zivatar nélkül. Őszi vetéseink gyönyörűek, a tavasziak hasonlóképpen; a törökbuza kapálás kezdetét vette. A hagyma ültetés beveződött; a hagymapalánta a ritkán kelés okán óriási árban kelt el; minek folytán ősszel a hagymának alkalmasint nagy ára fog lenni. Hasonló értesítést hallunk Régen és Beszterce vidékéről is.

Szilágy-Somlyó, 1882. máj. 27.

Szarazsággal és szellel májusban 7 napi hideg eső után hirtelen meleggel 7—8°-ról 15—18° R folyt le a tavasz. 11-én dér volt, utánna 14 napig igen hűvös, esős idő, de Orbán elmúlt s baj nincs. Őszi vetéseink meglehetősek, ellenben a tavasziak a hideg eső miatt szenvedtek. A vetés jól folyt le, de a répa kelése fojtott. A vetések az eddig gyengék voltak, most javulnak. Gyümölcs kevés, szilva szorványosan, szőlő kérését napokban kezdhetik, kertekben burgonya túltógotva, káposzta szép, a hangya uralkodik. Az állatok egészségi állapota meglehetősen, báránkok gyengék. Az ellés közepes. Az árak az

eddigiek. A nagy marháé bukott a rossz legelő miatt ellenben a borjúké emelkedett a nagy kereslet miatt.

T. L.

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

minimum és maximum: Budapest jun. 3.		Bécs jun. 3.
Buza	10.60 — 11.10 frt	11.05 — 13.50 frt
Rozs	7.80 — 8.25 frt	8.50 — 9.50 frt
Árpa, takarmány	6.65 — 6.75 frt	7.50 — 8.00 frt
Árpa, szeszfőzésre	7.40 — 8.00 frt	8.25 — 9.25 frt
Árpa, seres	— — — frt	9.25 — 10.00 frt
Zab	6.60 — 7.85 frt	7.15 — 8.70 frt
Törökbuza	7.50 — 7.95 frt	8.05 — 8.50 frt

Budapesti marhavásár junius 1-én. Összes felhajtás 1082 db. nagy és 557 apró marha. Ebből eladott 13 db. bika, 583 db. ökör, 300 db. vágó tehén, 130 db. fejős tehén, 56 drb. bival, 513 drb. borju, 44 drb. bárány. Árak: bika darabonként 80—165 frt, ökör páronként 196—345 frt, vágó tehén páronként 130—290 frt, fejős tehén darabonként 80—166 frt, bival páronként 155—210 frt, borju darabonként 9—28 frt, bárány páronként 4½—7 frt, birka — frt. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 52—54 frt, tehénhús 48—52 frt, borjuhús 54—68 frt, bivalhús 46—49 frt.

Bécsi marhavásár május 30-ikáig. Összes felhajtás 2503 drb és pedig 1027 drb. magyar, 1019 drb. lengyel és 457 drb. német fajta, melyből 2455 drb. ökör, 26 drb. tehén, 22 drb. bika és — db. bival. Árak 100 kilonként: magyar hizó 52—61 frt, lengyel 52—58 frt, német 53—62 frt, tehén 48—52 frt, bika 50—54 frt, bival — frt. Lábán darabonként 135—230 frtot fizettek.

Kőbányai sertésvásár junius 2-án. (Az első magyar sertéshizláló és kölcsönelőgező részvénytársaság jelentése.) Mult heti jelentésünkben kiemelt élénkebb hangulat e héten az által, hogy külföldről lanyhább üzletet jeleztek, jelentékenyen szenvedtek, az üzlet pang és az árak csökkenő irányt követnek. Heti átlag árak: magyar válogatott áru 240—280 kilogramm 61 kr, 180—220 klgr. 60—60½ kr, öreg 300 klgr. tuli 58 kr, vidéki sertés 57—60 kr, szirmiai 59 kr. Transitóban: szerbiai 58—61 kr, romániai 57—59½ kr, tuskés 54—57 tiszta kilgrammonként. Összes felhajtás: 5835 drb; összes elhajtás 6679 drb.

Bécsi sertésvásár május 30-án. Összes felhajtás 3876 drb. és pedig 938 drb. nehéz, 1320 drb. középhez és 1618 drb. süldő; melyből 1835 drb. magyar, 1618 drb. orosz-lengyel, 312 drb. szerb és 111 drb. oláh fajta. Árak 100 kilonként: nehéz 56—57 frt, középhez 51—55 frt, süldő 40—48 frt; szalonna és zsír 68—70 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Pénz-kölcsönök

az ország bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig, 5% vagy 5 1/2% kamat mellett gyorsan eszközöl s régibb magasabb kamatu törlesztési kölcsönöknek ily olcsóbb kamatuakra való convertálását sikerrel viszi keresztül a hat. engedélyezett ált.

„Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda“.

(4.) (9-20.)

Kolozsvárt, London-utca 9-ik sz.

Gépész és kulcsár kerestetik!

Báró Kemény Kálmán ur öngysága vécsi uradalmaiba kerestetik egy diplomás gépész, egy Garret et Soufélé 8 lóerejű cséplőgéphez junius elsőtől ezen évi cséplési időnyre; az illetőnek jó bizonyítvánnyal kell ellátva lenni és már e fajta cséplőgéppel kellett dolgoznia.

A kulcsári állomás üresedésbe jön, betöltendő: kerestetik egy 26 évet töltött család nélküli fiatal ember, olyan, a ki már más birtokba is volt alkalmazva, vagy pedig gazdaságot végzettnek kell lenni; mindkét részben jó bizonyítvány szükséges. Jelentkezhetni: Vécsen, u. p. Szász-Régen.

VADASDY KÁLMÁN

(16.)

(5-6.)

jóság-igazgatónál.

(17.)

KÜLÖNLEGESSÉG (2-3.)
szesz- és sörgyártásra.

NOVÁK és JAHN

gépgyára PRÁGA-BUBNA.

Kazán-, réz- és lómáru-gyár.

Képviselő és technikai iroda: BENES J. J. mérnök
Kolozsvárt, magyarutca 54. szolgál fő- és részletes tervekkel, projektumokkal, számításokkal és költség-előirányzatokkal

bármely nagyságú szesz-, sör- és keményítő-gyárak, mindenféle finomítók ujan felállítására, teljes berendezésére, valamint átalakítására kézi-, járgány- vagy gőzgép-üzemmel.

Legczélszerűbb alkotású gőzkazánok, befalazási tervek, szabadalm. tüzelők minden tüzelő anyaghoz.

Mindenféle szerelvények és technikai üzem-czikkek, laboratórium-készülékek stb.

Előnyös kezelések bevezetése és üzem-megindítások, valamint a szesz- és sörgyártás minden kérdéseiben tanácsadás.

ELŐNYÖS FIZETÉSI FELTÉTELEK.
Költségelőirányzatok és katalógusok ingyen.

SZER A LÉP-FENE ELLEN.

Hosszas fáradozás, kísérletezés után a lép-fenét az általam alkalmazott szerrel biztosan kezelem, mely szer a bajt nemcsak elnyomja, hanem azt minden utóhatás nélkül tökéletesen meggyógyítja.

Sikeres eljárásomat bizonyítják:

a Nagy-Tapolcsány városától, erdélyi gazd. egyleti alelnök Szabó József, szeszgyáros Krausz Máyer uraktól és a Nagy-almási alapítványi uradalomtól nyert bizonyítványok, melyek az erdélyi gazd. egylet titkári hivatalánál megtekinthetők.

Orvosságom épen úgy szolgál gyógy-, mint óvszerűl. Alkalmazása csakis személyes kezelés és felügyeletem alatt történhetik, minthogy a szert idegennek ki nem adhatom.

BONÉ PÉTER.

(15.)

(3-16.)

okleveles állatorvos.

Kolozsvárt, kül-magyarutca 5 sz. (Pihál-féle ház.)

Kívánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

Üzlet nagybobbítás és vízművészeti kellékek tárlata.

Szerelő-műhely kúttak s vízvezeték berendezésére.

(18.)

(1-30.)

Tetemesen leszállított egyári árk mellett.

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Egy hectoliter						100 kilo		1 köb- meter	1 kilo marha- hús	
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török- buza	széna	szal- ma	tüzifa		
k r a j c z á r o k b a n												
Balászfalva	junius	1	825	475	—	—	—	590	200	—	250	20
Báofi-Hunyad	május	30	940	770	700	—	—	650	—	—	160	40
Besztercze			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csik-Szereda	május	31	1000	810	625	575	400	650	200	70	200	36
Deés	május	30	1200	780	640	440	380	540	480	240	280	44
Déva			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Erzsébetváros	junius	3	800	650	550	—	400	550	350	150	170	44
Fogaras	junius	2	850	—	550	—	395	550	190	90	220	42
Gyula-Fehérvár	junius	3	850	700	600	—	425	625	250	150	260	46
Gyergő-Szeut-Miklós	május	27	—	—	760	600	350	650	280	60	160	40
Hátszeg	május	29	1000	800	650	650	500	800	400	100	200	44
Kézdi-Vásárhely	junius	1	950	870	610	520	340	590	360	100	300	40
Kolozsvár	junius	1	885	—	580	—	336	560	300	300	350	48
Maros-Ludas	május	30	825	600	600	—	360	530	—	—	300	44
Maros-Vásárhely			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Medgyes	junius	1	825	625	560	—	425	535	160	80	250	24—44
Nagy-Enyed			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Szeben	junius	2	870	750	530	—	380	580	200	110	350	46—48
Nagy-Várad			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Segesvár	junius	1	850	600	560	—	360	550	140	80	170	44
Sepsi-Szent-György	május	30	920	900	560	540	340	520	340	130	250	44
Szamosujvár			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szász-Régen			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szász Sebes	junius	1	925	800	650	—	400	625	220	180	240	44
Szászváros	május	27	930	750	650	—	490	610	200	80	200	44
Székely-Udvarhely			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szilágy-Somlyó			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Teke	május	29	800	550	500	480	300	600	200	20	300	40
Torda			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája az 1882-ik évre.

Árszabály tér szerint		s z e r i h i r d e t é s n é l b é l y e g g e l e g y ü t t																			
		1	1—3	1—6	1—12	1—18	1—26	1—30	1—36	1—40	1—52										
		frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr		
1/16 oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10
8/16 oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	79	—	90	80	102	60	120	60
	25% elengedés	3	30	8	40	15	30	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35
4/16 oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35
2/16 oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85
1/8 oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 krajával számíthatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Nyomatott Gámán János örökösseinél, közép-utca Minorita-épület.